

Список використаних джерел

1. Василькова Н.В. Ключові фактори успіху університетів на глобальному ринку освітніх послуг / Н. В. Василькова // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". - 2016. - № 13. - С. 335-341. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukri_2016_13_51.
2. Калашнікова С. Розвиток лідерського потенціалу сучасного університету: основи та інструменти: Навчальний посібник / С. Калашнікова. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 44 с.
3. Higher education governance between democratic culture, academic aspirations and market forces / Jurgen Kohler and Josef Huber (ads.), Sjur Bergan (editor). – Strasburg: Council of Europe Publishing, 2006. – 221 p.
4. University Autonomy in Europe II. The Scorecard / by Thomas Estermann, Terhi Nokkala & Monika Steinel. – EUA, 2011. – 81 p. – URL: <http://eua.be/publications/euareports-studies-and-occasionalpapers.aspx>. Дата звернення 24.08.2021.

УДК: 378:35.072.1

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Куклін О.В.,

*доктор економічних наук, професор
директор*

kuklin.oleg.v@gmail.com

*Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна*

Активізація процесів децентралізації зумовлює зростання ролі закладів вищої освіти у розвитку регіональних економік, в першу чергу, як системи підготовки висококваліфікованих кадрів та платформи для організації і проведення інвестиційно привабливих інноваційних прикладних досліджень. Більшість державних університетів, які розташовані в обласних центрах, не встигають швидко реагувати на поточні перспективні запити регіонального ринку праці. Їх консерватизм, наявна система розподілу фінансів між закладами вищої освіти України та відсутність реальних партнерів із бізнес-структур призводить до поглиблення кризи адаптивності вищої освіти у нових соціально-економічних умовах.

Основною проблемою, яку слід подолати, реалізуючи заплановану реформу, є синхронізація інтересів регіональних закладів вищої, а також фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) освіти та стейкхолдерів у сфері підготовки конкурентоспроможних кадрів.

Аналіз динаміки закладів освіти у Черкаській області та кількості осіб, які у них навчалися у 2010, 2015 та 2018-2020 рр., дав змогу встановити певні закономірності (табл. 1).

Якщо оцінювати динаміку кількості закладів освіти та осіб, які у них навчалися, то можна стверджувати про значне зменшення кількості учнів професійних (професійно-технічних) навчальних закладів і студентів при сталому показнику учнів у загальноосвітніх навчальних закладах Черкащини.

Наприклад, у 2020 р. кількість учнів у школах зменшилася всього на 9 осіб, або складала 99,99%, від показника 2010 р. За той самий період зменшення кількості студентів в університетах (академіях, інститутах) складає 41,87%, в коледжах (технікумах, училищах) – 24,31%, в закладах професійної (професійно-технічної) освіти – 33,57%.

Кількість закладів освіти та учнів, студентів у Черкаській області [1]

Кількість закладів освіти	2010	2015	2018	2019	2020
загальної середньої освіти	679	630	577	556	533
професійно-технічної	23	23	21	21	21
вищої	18	16	16	16	15
з них					
коледжі, технікуми, училища ¹	12	11	10	10	9
університети, академії, інститути ²	6	5	6	6	6
Кількість осіб, які навчалися у закладах освіти, осіб					
загальної середньої	117636	110119	114796	116310	117627
професійно-технічної	10392	9160	7199	7046	6903
вищої	52362	39151	37680	36140	32422
з них					
коледжі, технікуми, училища ¹	11301	8563	551	5232	8554
університети, академії, інститути ²	41161	30588	32169	30908	23868

¹ До 2016/2017 навчального року – вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації

² До 2016/2017 навчального року – вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації

У Черкаській області тільки три навчальні заклади з поміж 36 закладів вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти не допустили зменшення контингенту студентів за останні 10 років. Утримали або збільшили показник кількості студентів на рівні 2010 р. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Черкаська медична академія (до 2016 р. – Черкаський медичний коледж) та Черкаський державний бізнес-коледж.

Спостерігаємо сталу кризу в освітній галузі Черкащини, яка свідчить про неефективність та непривабливість регіональної сфери вищої, фахової передвищої і професійної (професійно-технічної) освіти та потребу зміни підходів до її організації.

На нашу думку, подолання кризи більшою мірою залежить від скоординованих дій органів публічної влади: Черкаської обласної державної адміністрації та Черкаської обласної ради. Розуміння того, що ключовим трендом розвитку все більш масової, диверсифікованої і доступної вищої освіти стала її інтернаціоналізація та глобалізація із апіорі лідерськими позиціями провідних університетів міст Києва, Харкова, Львова, що є ключовими гравцями всеукраїнського ринку освітніх послуг. У висококонкурентному середовищі університетів посилюється їх нееквівалентність до здатності задовольняти потреби споживачів послуг, що, в першу чергу, відображається на бажанні (приблизно половини) молоді з регіонів навчатися у вищезгаданих університетських містах.

Зазначене вище та низка інших факторів негативно відбивається на створенні системи забезпечення і покращення у регіоні якості вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, яка відповідала б стандартам європейського простору освіти.

Вихід із кризової ситуації, на нашу думку, полягає у максимальному зближенні закладів вищої освіти і регіонального ринку праці. На жаль, одночасна трансформація всіх вищів неможлива у зв'язку з внутрішніми (інерційність мислення і поведінки, відсутність репутаційного капіталу, конформізм внутрішніх стейкхолдерів) та зовнішніми (професійне та громадське знецінення престижу викладача, відсутність дієвої національної політики

розвитку університетів, недостатність повноцінного державного фінансування) проблемами ефективного розвитку. У кожному регіоні, не тільки у Черкаській області, необхідно створювати заклади вищої освіти комунальної форми власності у складі закладів вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, які повинні запровадити дуальну форму здобуття освіти та орієнтуватися б на підготовку фахівців відповідно до визначених смарт-спеціалізацій регіону.

Наприклад, Черкащина однією із перших увійшла до числа чотирьох областей України з упровадження стратегії смарт-спеціалізації. У затвердженій Стратегії розвитку Черкаської області на 2021-2027 роки визначено дві основні смарт-спеціалізації: SMART-спеціалізація регіону С.1 – Інноваційні агротехнології, глибока переробка сільськогосподарської продукції висока якість продуктів харчування; SMART-спеціалізація регіону С.2 – Розвиток ІТ-галузі та інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Таким чином, реформування регіональної освіти з урахуванням досліджуваних тенденцій і процесів децентралізації передбачає кардинальні зміни форм організації та запровадження нових форм здобуття освіти. На часі створення власне регіонального закладу, який би забезпечував комплексне вирішення накопичення людського капіталу та підготовку кваліфікованих кадрів, які справді відповідали б потребам ринку праці.

Список використаних джерел

1. Черкащина у цифрах. 2020 рік / за ред. В. Приймак. – Черкаси : Гол. упр. статистики у Черкаській обл., 2021. – 44 с.
2. Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ck-oda.gov.ua/wp-content/uploads/2021/01/Стратегія-розвитку-Черкаської-області-2021-2027.pdf>.

УДК: 378.1

ВИЩА ОСВІТА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Лазарева Таїсія Сергіївна
аспірантка, chern@ukr.net
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди
м.Харків, Україна

Сучасний етап розвитку суспільства відзначений активним процесом глобалізації, що торкається не тільки політики і економіки, а й практично всіх інших сфер людської діяльності, в тому числі і освіти. Створення системи освіти, здатної підготувати населення нашої планети до життя в умовах мінливого світу - одна з найбільш важливих і актуальних проблем сучасного суспільства.

Освіта - єдиний цілеспрямований процес виховання і навчання, що є суспільно значущим благом і здійснюється в інтересах людини, родини, суспільства і держави. Освіта, на думку нобелівського лауреата Альберта Ейнштейна, - це те, що залишається після того, як всі знання, отримані в школі, - забуті [1].

Перспективи розвитку вищої освіти в Україні безпосередньо залежать від таких основних факторів:

- 1) державної політики в галузі освіти взагалі і вищої освіти зокрема. Вона повинна бути спрямована на випереджальний розвиток освіти в порівнянні з усіма іншими соціальними сферами або галузями;